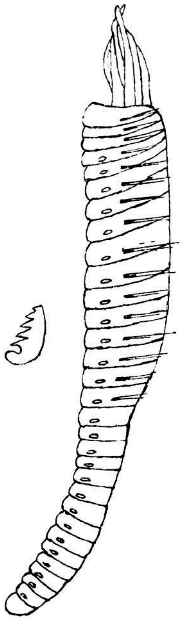
X. — TWEE SEDENTAIRE POLYCHAETEN UIT HET BRAKKE WATER VAN NEDERLAND.

DOOR Dr. R. HORST. — (MET EEN TEKSTFIGUUR).

Alkmaria romijni n. g. n. sp.

Een Terebellide.

Eenigen tijd geleden ontving ik van Dr. Romijn, die bezig is met een onderzoek van de Oligochaetidae der binnenwateren van Nederland, een objectglaasje, bevattende drie kleine Anneliden uit het Alkmaarder meer, door hem verzameld in December 1914. Daar in de achterste segmenten uncini zichtbaar waren, besloot ik daaruit, dat de wormpjes jeugdige toestanden van een Terebellide moesten representeeren. Zij bezitten een koplob, van twee ronde oogvlekken voorzien, gevolgd door circa 20 lichaamsegmenten; het voorste van deze draagt twee cirrusachtige kieuwaanhangsels, terwijl de 12 volgende segmenten aan de dorsale zijde een paar bundels haarborsten vertoonen en van af het 4e borsteldragende segment tori uncinigeri zichtbaar zijn.

Door tusschenkomst van Dr. Romijn mocht ik eenigen tijd later een tiental volwassen wormpjes ontvangen, die in September 1918 in hetzelfde meer verzameld waren door Mejuffrouw de Lint, assistente aan het Rijksinstituut voor biologisch Visscherijonderzoek. Zij hebben een lengte van 3 mm.; het lichaam is kleurloos, vertoont echter aan de ventrale zijde der voorste segmenten een viertal donkere, smalle dwarsbanden. Het vooreinde draagt drie paar onvertakte kieuwdraden; van deze zijn de middelste de langste, terwijl de dorsale en ventrale iets korter zijn. Er zijn 16 paar bundels van haarborstels, uit een papilvormig parapodium ontspringend; zij zijn enkelvoudig, zonder vaan, sommigen eenigszins zwak gebogen in hun distale einde. Op het 4e borsteldragende segment beginnen de tori uncinigeri; de uncini liggen ten getale van 12 in een enkele rij, hebben een ronden achterrand en zijn op de snede van slechts 4 à 5 tandjes voorzien, in een enkele rij gerangschikt. De uncini van de achterste segmenten, volgende op de borsteldragende, zijn voorzien van steunborstels en hebben twee rijen tandjes naast elkaar. Tentakels werden niet waargenomen; in het 14e segment vormt het darmkanaal

een lis en gaat de maag over in den darm, die uitmondt aan het achterste lichaamseinde. Door de geheele lichaamsholte zijn eieren verspreid, met een grofkorrelige dooier en groote kern voorzien. Daar deze wormpjes waren verzameld in September en de larven door Dr. Romijn werden gevonden in December, schijnen zij dus in het najaar geslachtsrijp te zijn. Volgens de mededeelingen, die Dr. Redeke zoo vriendelijk was mij te verstrekken, is het zoutgehalte van het Alkmaarder meer zeer afwisselend; in het voorjaar is het nagenoeg zoet, in het najaar zeer brak.

Zie hier eenige Chloorgehalten:

1918. 3 April 0.82	1919. 31 Juli 4.30.
1919. 8 Mei 1.34	1918. 12 Sept. 4.94.
1919. 2 Juni 2.01	

De wormpjes konden niet gebracht worden tot eenige tot hiertoe beschrevene soort; misschien zijn zij verwant aan het geslacht *Samytha* [1]), wiens uncini zeer gelijken op die van *Alkmaria* en dat ook in het bezit is van 3 paar kieuwen, evenwel heeft *Sam. sexcirrata* (Sars) 17 en *Sam. pallescens* Théel 14 borsteldragende segmenten. Een buis werd niet waargenomen. Zoover mij bekend, is het de eerste maal, dat een Terebellide wordt aangetroffen in brak water; wel komt *Terebellides Stroemii* [2]) nog voor in het oostelijk gedeelte van de Oostzee, waar het zoutgehalte daalt tot 0.71°/₀. De eenige Sedentaire Polychaeten, in zoet- of brak-water aangetroffen, behooren tot de Sabellidae. Leidy beschreef in 1883 *Manayunkia speciosa* [3]) uit de Schuylkill-river in Amerika, terwijl Bourne in hetzelfde jaar *Haplobranchus aestuarinus* [4]) vermeldt uit den mond van de Thames, the Liffey en andere rivieren; een verwante worm *Dybowscella baicalensis* [5]) werd door Nusbaum aangetroffen in het zoet-waterhoudende Baikal meer, terwijl Giard de *Caobangia billeti* [6]) beschreef uit zoet water in Tonkin.

Een Sabellide.

Behalve de bovengenoemde Terebelliden werd van het Rijksinstituut voor biol. Visscherijonderzoek ook een kleine Sabellide uit het Alkmaarder meer ontvangen. Ongelukkig is er maar één exemplaar, dat bovendien niet zeer goed geconserveerd is, zoodat het niet mogelijk is de soort vast

1) Malmgren, Nord. Hafs-annulater, p. 370, Pl. XX, fig. 49.

2) A. H. Meyer, die Amphicteniden, Ampharetiden und Terebelliden der Nord- und Ostsee, 1912, p. 50.

3) Proceed. Acad. Nat. Sc. 1883, p. 204, Pl. IX.

4) Quart. Journ. Microsc. Sc. (N. S.) Vol. XXIII, 1883, p. 168, Pl. IX.

5) Biol. Centralblatt, Bd. XXI, 1901, p. 6.

6) Compt. rend. Soc. de Biologie, 1893.

te stellen. Het wormpje heeft een lengte van circa 2 mm. Er is een krans van kieuwdraden aanwezig, maar deze liggen zóó dicht opeengepakt, dat het juiste aantal niet kon vastgesteld worden. Evenals bij de andere brakwater Sabelliden hebben de segmenten van het thoracale gedeelte van het lichaam dorsaal een bundel haarvormige en ventraal een bundel haakvormige borstels, wat in de drie abdominale segmenten omgekeerd is; het anaal-segment bezit geen borstels.

Eerst als meer materiaal beschikbaar is, zal een volledige beschrijving van dit wormpje kunnen gegeven worden.